

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.24699>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 11.07.2019
Kabul Tarihi: 13.06.2020
On-line Yayın: 31.08.2020

Article Type: Research article
Submitted: 11.07.2019
Accepted: 13.06.2020
Published Online: 31.08.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

İpek, C. (2020). Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete göre Dağılımları. *Journal of History School*, 47, 2394-2430.

ÜNİVERSİTELERDE AKADEMİK PERSONEL VE YÖNETİCİLERİN UNVAN VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMLARI¹

Cemalettin İPEK²

Öz

Cinsiyet eşitsizliği ya da ayrımcılığı konusundaki tartışmalar iş hayatının her alanında olduğu gibi eğitim alanında da yapılmaktadır. Bu tartışmalarda sık sık dile getirilen eleştirilerden belki de en dikkat çeken, yönetim görevlerindeki cinsiyet eşitsizliği tartışmasıdır. Bu konuda yapılan araştırmalarda ortaya çıkan genel sonuç, kadınların iş hayatında yer alma oranı ile yönetim görevlerinde bulunma oranı arasında çok büyük fark olmasıdır. Söz konusu araştırmalarda, yönetim görevlerinde kasıtlı bir cinsiyet ayrımcılığının yapıp yapılmadığı ya da kadınların bu görevlere talip olup olmadığı soruları belirsizliğini korumaktadır. Konunun eğitim alanında ele alındığı bu araştırmada, devlet üniversiteleri ile özel üniversitelerde görev yapmakta olan akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları incelenmektedir. Araştırmada, devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler arasından seçilen üniversiteler örneğinde, akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları; ayrıca üniversite yönetiminde (rektör, rektör yardımcısı, genel sekreter, senato üyesi, yönetim kurulu üyesi) bulunan akademisyenlerin cinsiyet dağılımları verilmektedir. Bu amaç doğrultusunda, devlet üniversiteleri arasından, kuruluş dönemlerine göre, 1990 yılı öncesi kurulan üniversiteler, 1990-2006 yılları arası kurulan üniversiteler ve 2006 yılından sonra kurulan üniversitelerden 10'ar üniversite (toplam 30 devlet üniversitesi); Özel üniversiteler arasından ise 10 üniversite olmak üzere toplam 40 üniversite seçilmiştir. Gerekli verilere YÖK web sayfası (YÖK Akademik ve Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi) ile

¹ Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi 2018'de (23-25 Mart 2018, Afyonkarahisar, Türkiye) sunulan "devlet üniversiteleri ve özel üniversitelerde akademik personel ve yöneticilerin unvan ve cinsiyete göre dağılımları" başlıklı sözel bildiri genişletilerek oluşturulmuştur.

²Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, cemalettinipek@yahoo.com, Orcid: 0000-0002-7365-1467

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

belirlenen üniversitelerin web sayfalarından ulaşılmıştır. Ulaşılan veriler üzerinde içerik analizi yapılmış, analiz sonuçları araştırmanın amacı doğrultusunda tablollaştırılarak karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite yönetimi, akademik unvanlar, cinsiyet dağılımı, cinsiyet eşitsizliği.

Distribution of Academic Personnel and Managers in Universities with Respect to Academic Title and Gender

Abstract

Recent discussions on gender equality or discrimination continue to be on the agenda in the field of education as it is in different areas. The discussion of gender equality in administrative positions is perhaps the most noticeable debate raised in this context. Researches in this subject show that there is a gap between the rate of women taking place in work life and the rate of having administrative posts. In other words, it is obvious that there is a remarkable gender inequality in administrative positions. However, in these researches, whether there is intentional gender discrimination in administrative positions or women are not demanding enough these tasks remains questionable. In the research, the distribution of academic staff working in state universities and private/foundation universities will be identified, and the distribution of academic staff will be given according to titles and genders in the sample of universities. Moreover, the gender distributions of the academicians in the university administration (rector, vice rector, general secretary, senate members, and board members) will be indicated. In the research, according to the foundation periods among the public universities (universities established before 1990, universities established between 1990 and 2006, and universities established after 2006), 30 universities (10 university from the each of them) and 10 universities among the private universities –a total of 40 universities- were selected as the research sample. The research data were obtained from YÖK web page (YÖK Academic and Higher Education Information Management System) and the web pages of the related universities. Content analysis was performed on the collected data and the results were tabulated and compared according to the purpose of the study.

Keywords: University Administration, Academic Titles, Gender Distribution, Gender Inequality.

GİRİŞ

Cinsiyet eşitsizliği ya da cinsiyet ayrımcılığı konusunda yapılan araştırmaların odağında, yakın zamanlara kadar, kadınların iş hayatında yeterince yer alıp almadığı tartışması yer almıştır. Günümüzde artık kadınların iş hayatının hemen hemen her alanında yer almakta olduğu, istihdam konusunda erkeklerle

kadınlar arasındaki sayısal farkın git gide kapanmakta olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte, cinsiyet eşitsizliği ya da ayrımcılığı konusundaki tartışmalar halen devam etmektedir. Bu tartışmalar arasında belki de en dikkat çeken husus, yönetim görevlerindeki cinsiyet eşitsizliği konusudur. Bu kapsamda yapılan araştırmalarda, kadınların iş hayatında yer alma oranı ile yönetim görevlerinde bulunma oranı arasında gözlenen fark, yönetimde cinsiyet eşitsizliği olarak değerlendirilmektedir. Ancak, yönetim görevlerinde gözlenen bu eşitsizliğin, kasıtlı bir cinsiyet ayrımcılığı sonucunda orta çıkıp çıkmadığı sorusu ile kadın çalışanların yönetim görevlerine erkek çalışanlar kadar talip olup olmadığı sorusu hala belirsizliğini korumaktadır.

Kadınların çalışma hayatında, cinsiyet ayrımcılığı kapsamında; eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliği, işe girme ve terfide eşitsizlik, ücretlendirmede eşitsizlik, sosyal haklardan yararlanmada eşitsizlik ve cinsel taciz gibi sorunlarla karşı karşıya oldukları belirtilmektedir (Kocacık & Gökkaya, 2005). Kadınların üst düzey yöneticilik görevlerine gelmelerinin önünde; terfi sürecinde siyasi görüş ve torpilin etkili olması, kadınların bu görevler için istekli olmaması ya da bu göreve gelmelerini kendi eşlerinin istememesi ve toplumun sosyokültürel yapısı gibi engeller olduğu ifade edilmektedir (Sezer, 2006). Ayrıca araştırmalar, kadınların üst düzey yönetimde yeterince görev almamalarına neden olarak, günlük yaşamda artan sorumluluklarını, geleneksel kadın rolleri ile eş ve anne rollerini gösterdiklerini, ayrıca yöneticilik görevinin getireceği ilave iş yükünün bu rolleri aksatacağı endişesi yaşadıklarını göstermektedir (Özkanlı, 2010). Bu kapsamda yapılan araştırma sonuçlarından da anlaşılabileceği gibi iş yaşamında terfi ve yönetim görevlerine gelme sürecinde karşılaşılan cinsiyet eşitsizliğinin ana kaynaklarından birini de kadınların üst düzey yöneticilik görevlerini kendilerinin tercih etmemeleri oluşturmaktadır.

Günümüzde kadınların, iş dünyasında aldıkları roller artmasına rağmen, üst yönetim kademelerinde erkekler kadar yer almadıkları görülmektedir. Cinsiyete bağlı terfi ayrımcılığı olarak ifade edilen bu husus, çalışanın cinsiyeti göz önünde bulundurularak yapılan kasıtlı bir ayrımcılıktan çok, *cam tavan sendromu* ile açıklanmaktadır (Parlaktuna, 2010). Kadınların iş hayatında belirli bir aşamadan sonra yükselmelerini engelleyen faktörleri ifade eden cam tavan sendromunun, bireysel ve çevresel olmak üzere iki ana kaynağı olduğu vurgulanmaktadır. Bunlardan birisi, kadınların iş hayatında terfilerini engelleyen kendi dışındaki farklı etkenlerden, diğeri ise kadınların, terfilerinin önüne kendilerinin koydukları engellerden (aile hayatının olumsuz etkilenmemesi, özgüven eksikliği, görevin kadınlara uygun olmadığını düşünme gibi) oluşmaktadır (Örücü, Kılıç ve Kılıç, 2007). Cam tavan sendromuna yol açan faktörler bireysel, örgütsel ve toplumsal olmak üzere üç boyutta da ele

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

alınmaktadır (Tahtalıoğlu, 2016). Cam tavan kavramı genelde, kariyer sürecinde bireylerin ilerlemesinin önüne çekilen görünmez set/engel olarak (Thompson, 2007), daha özelde ise örgütsel yaşamda gelişen önyargılardan kaynaklanan ve kadınların üst düzey yönetim pozisyonlarına gelmelerini engelleyen görünmez ve yapay engeller olarak tanımlanmaktadır (Wirth, 2001). Özetle, cam tavan sendromu, meslek hayatında kadınlar aleyhine yapılan cinsiyet ayrımcılığı olarak ifade edilmekle birlikte, aslında bireysel farklılıkların, özellikle örgütsel kültürlerin etkisiyle çalışanların istihdamda ve üst düzey yönetim pozisyonlarında karşılaştıkları görünmez ya da psikolojik engeller olarak bilinmektedir (Tahtalıoğlu, 2016). Genellikle kadınların iş hayatında, özellikle üst düzey görevlere gelmelerini engelleyen cam tavan sendromunun hemen hemen her toplumda geçerli olduğu görülmektedir. Örneğin araştırmalar, Japonya’da kadınların ailelerine karşı sorumluluklarını ön planda tutarak, iş hayatında yükselmeye olumsuz baktıklarını göstermektedir (Appold, Siengthai & Kasarda, 1998; Örücü & diğerleri, 2007).

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeklerin toplumsal hiyerarşi içerisindeki konumunun cinsiyetlerine göre belirlenmesini ifade etmektedir (Erol, 2008). Kadınların bazı mesleklerde çalışmak için daha istekli oldukları, bazı meslekleri ise pek tercih etmedikleri bilinen bir durumdur. Fakat kadınların genelde tercih ettikleri mesleklerde de yöneticilik görevlerinde yeterince yer almamaları, iş hayatında cinsiyet ayrımcılığı kapsamında değerlendirilmektedir. Dünya genelinde, yönetim kurulları ile yönetilen şirketlerde kadınların, yönetim kurullarında yeterince temsil edilmediği ve bu kurullarda bir azınlık oluşturdukları bilinmektedir. Bu durumun değiştirilmesi için Avusturya, Fransa gibi ülkelerde kadınların bu kurullarda daha fazla yer alabilmeleri için yasal kotalar belirlenmiş olduğu, ancak bu uygulamanın henüz yeterli sonuç vermediği, bir başka ifadeyle, kadınların yönetim kurullarındaki azınlık durumlarının hala devam ettiği görülmektedir. İngiltere’de bu kapsamda yapılan çalışmalardan sonra, şirketlerin yönetim kurullarında kadın üye oranı ancak %25’lere çıkartılabilmiş ve bu oranın 2020 yılına kadar %33’e çıkartılması hedeflenmiştir (Michael & Ildan, 2018).

Cinsiyet ayrımcılığının tartışıldığı bir başka alanı siyaset oluşturmaktadır. 2015 verilerine göre kadınların meclisteki (parlamentodaki) oranları İskandinav ülkelerinde %40’lar dolayında İngiltere’de ise %29 olduğu görülmektedir (Michael & Ildan, 2018). Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 2011 seçimlerinde %14,3 olan kadın milletvekili oranı 2015 Haziran seçimlerinde %17,6’ya ulaşmış; 2015 Kasım seçiminde %14,7’ye gerilemiştir (URL-1). 24 Haziran 2018 seçiminde ise meclise giren toplam 600 milletvekilinden 104’ünü (%17,33) kadın

milletvekilleri oluşturmuştur (URL-2) Bununla birlikte, diğer alanlarda olduğu gibi, siyaset alanında da kadınların milletvekilliği içindeki oranı ile siyasi makamlarda (parti yönetimi, bakanlık, komisyon başkanlığı gibi) görev alma oranının örtüşüp örtüşmediği tartışmaya açıktır.

1990 yılı verilerine göre Türkiye’de tüm kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin %30’unu kadınlar oluştururken, yönetimde görev alan kadınlarının oranının %3,9’ olduğu görülmektedir (Acuner ve Sallan, 1993). Devlet Personel Başkanlığı (DPB) 2015 yılı istatistiklerinde ise Türkiye’de kadınların kamu personeli içindeki oranının %35,2 olduğu anlaşılmaktadır. 2014 yılı Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan *cinsiyet uçurum raporunda* Türkiye, cinsiyet eşitsizliği karşılaştırmasında, 142 ülke arasında 125. sırada yer almıştır. AB üyesi 28 ülkenin ortalama kadın istihdam oranının %58,8 olduğu görülen raporda, İsveç’in en yüksek kadın istihdam oranına (%72,5), Yunanistan’ın ise en düşük kadın istihdam oranına (%39,9) sahip olduğu görülmektedir (Tahtalıoğlu, 2016). DPB 2015 yılı verilerine göre, Türkiye’de kadınların kamu personeli içindeki oranının (%35,2) AB üyesi ülkelerindeki en düşük oran (%39,9) olan Yunanistan’ın da gerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, Tahtalıoğlu (2016) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de kamudaki üst düzey yöneticiler arasında kadın yönetici oranının %9,4 olduğu tespit edilmiştir. Devlet Personel Başkanlığı 2016 verilerine göre ise kadınların tüm kamu personeli içindeki oranının %37,27 olduğu; buna karşılık, kamudaki üst düzey yöneticiler arasında kadınların oranının 2008 yılında %7,32; 2010 yılında %7,7; 2014 yılında ise %8 olduğu anlaşılmaktadır (Tunç, 2016). DPB 2018 verilerine göre Türkiye’de kadın çalışanların tüm kamu çalışanları içerisindeki oranının %37,98 olduğu görülmektedir (URL-3).

Cinsiyet eşitsizliği ya da ayrımcılığı konusundaki tartışmalar, her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da halen devam etmektedir. Bu tartışmalarda sık sık dile getirilen eleştirilerden belki de en dikkat çeken, yönetim görevlerindeki cinsiyet eşitsizliği tartışmasıdır. Bu konuda yapılan araştırmalarda ortaya çıkan genel sonuç, kadınların akademik hayatta yer alma oranı ile yönetim görevlerinde bulunma oranı arasında çok büyük bir farkın olmasıdır. Bir başka ifadeyle, diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da yönetim görevlerinde cinsiyet eşitsizliği olduğu iddia edilmektedir.

Türkiye’de kadınların ilk defa 1932-1933 öğretim yılında, Yüksek Ticaret Mektebine kadın muallim alınmasıyla birlikte yükseköğretim kurumlarında akademisyen olarak çalışmaya başladıkları, bu tarihten sonra, kadın akademisyen oranının 1950-1951 öğretim yılında %15,9’a; 1959-1960 öğretim yılında %18,8’e; 1981-1982 öğretim yılında %26’ya; 1990-1991 öğretim yılında %31’e;

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

2001-2002 öğretim yılında %36,6'ya; 2010-2011 öğretim yılında ise %40,8'e çıktığı görülmektedir (Şentürk, 2015). İTÜ bünyesinde, Türkiye'de bilim, mühendislik ve teknolojide kadın akademisyenler ağı (İTÜ BMY-KAAĞ) tarafından yedi üniversite örneğinde bir proje (*Türk Yükseköğretiminde Kadın Katılımı Üzerine Bir Araştırma*) yürütülmüştür (İTÜ, 2013). Projede, 2012 verilerine göre örnekleme dâhil edilen üniversitelerde kadın akademisyen oranlarının profesör kadrolarında %10 ile %39; doçent kadrolarında %29 ile %51; yardımcı doçent kadrolarında %33 ile %49; araştırma görevlisi kadrolarında ise %37 ile %59 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Devlet Personel Daire Başkanlığının 2015 yılı verilerine göre ise yükseköğretimde görev yapan akademisyen kadınların oranlarının, profesörlük kadrosunda %30,2; doçent kadrosunda %34,06; yardımcı doçent kadrosunda %37,6; araştırma görevliliği kadrosunda %51,72, genel toplamda ise %42,65 olduğu görülmektedir (Şentürk, 2015). Farklı ülkelerde yükseköğretimde kadın akademisyen oranları incelendiğinde, 2014 World DataBank verilerine göre, bu oranın ABD'de %49,1; Rusya'da %60,7; Hindistan'da %39; İran'da %29,8; Küba'da %53,8; Suudi Arabistan'da %40,5; Mısır'da %44,4 olduğu görülmektedir. Avrupa ülkelerine bakıldığında ise kadın akademisyen oranının Almanya'da %38; Belçika'da %48,2; Bulgaristan'da %48,2; Danimarka'da %41,2; Finlandiya'da %50,3; İngiltere'de %44,3; İspanya'da %41,7; İsviçre'de %33,9; İtalya'da %37,5; Norveç'te %45,2; Romanya'da %48,6; Yunanistan'da %32,7 olduğu anlaşılmaktadır (URL-4). 2014 World DataBank verilerinde Türkiye'de kadın akademisyen oranı %42,8 olarak gösterilmektedir (Akgül-Yılmaz, 2017).

Ülkemizde, kadınların iş hayatında yeterince yer almadığı konusu sık sık dile getirilmektedir. Ancak, eğitim sektöründe kadın akademisyen sayısında son yıllarda önemli artışlar olduğu görülmektedir. Yükseköğretim verileri incelendiğinde, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında üniversitelerimizde görev yapmakta olan; profesörlerin %31'inin, doçentlerin %37'sinin, yardımcı doçentlerin %42'sinin, araştırma görevlilerinin %50'sinin, toplamda ise %44'ünün kadın olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, kadınların üniversite yönetiminde yeterince yer alıp almadığı sorusu güncelliğini sürdürmektedir. Aslında, kadınların üst düzey yöneticilikte yeterince yer alıp almadığı tartışması, sadece ülkemize has bir durum da değildir. Örneğin, Michael & Idlan (2018) tarafından yapılan araştırmada, İngiltere'de üniversitelerdeki akademik personelin yaklaşık %50'sini oluşturan kadın akademisyenlerin Üniversite yönetim organlarında görev alma oranının %31,9 olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Avustralya'da kadın akademisyen oranlarının rektörlük görevinde %16; rektör yardımcılığı görevinde %26, dekanlık görevinde ise %25 olduğu bilinmektedir (Özkanlı, 2010).

Öğretmenlik mesleğinin genelde kadınlara özgü bir meslek olduğu dile getirilmektedir. Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen sayılarına bakıldığında da kadın öğretmen sayısının erkek öğretmen sayısından biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Fakat yöneticilikte, erkek yönetici sayılarının kadın yönetici sayılarından kat kat fazla olduğu da bir gerçektir. Millî Eğitim bakanlığı istatistikleri incelendiğinde, Millî Eğitimde görev yapmakta olan yöneticilerin cinsiyete göre dağılımlarına yönelik güncel verilerin bulunmadığı görülmektedir. Ancak bu kapsamda İpek & Yazar (2010) tarafından yapılan araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı 2010 verilerinin değerlendirilmesi sonucunda, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %53’ünün kadın öğretmenlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Okul yöneticiliğinde ise kadınların oranının okulöncesinde %64; ilköğretimde %7; ortaöğretimde %10; genel toplamda ise %9 olduğu belirlenmiştir. Araştırmalar, eğitim alanında yöneticilik görevlerinde gözlenen bu cinsiyet farklılığının yükseköğretim için de geçerli olduğunu göstermektedir. Örneğin, Kadın Sorunları Genel Müdürlüğünün 2005 yılı verilerine göre, üzerinde araştırma yapılan 16 üniversitede, rektörlerin %6,2’sinin; rektör yardımcılarının %11,3’ünün; dekanların %27,6’sının; dekan yardımcılarının %27,6’sının; enstitü müdürlerinin %16,9’unun, bölüm başkanlarının ise %22,7’sinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bu verilere göre, araştırmaya konu 16 üniversitede toplam 1201 yöneticinin %78,1’inin erkek, %21,9’unun ise kadın akademisyenlerden oluştuğu belirlenmiştir (Örücü & diğerleri, 2007). Tunç (2016) tarafından yapılan araştırmada ise toplam 108 devlet üniversitesinde çalışan akademik personelin %42,62’sinin kadın olduğu görülürken, bu üniversitelerde görev yapan 108 rektörden sadece 2’sinin; 282 rektör yardımcısından ise 30’unun (%11) kadın olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada, devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan dekanların %16’sının; dekan yardımcılarının ise %29’unun kadın olduğu belirlenmiştir. Yine aynı araştırmada, devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan bölüm başkanlarının sadece %29’unun kadın olduğu görülmüştür. YÖK’ün 2016-2017 eğitim-öğretim yılı verileri incelendiğinde, Türkiye’deki üniversitelerde görev yapmakta olan kadın akademisyenlerin toplam akademisyenlerin %44’ünü oluşturduğu görülmektedir (URL-5). Üniversitelerde görev yapmakta olan yöneticilerin cinsiyet dağılımlarını ortaya koyan birçok araştırma yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, söz konusu araştırmalarda, yöneticilerin cinsiyet dağılımlarının üniversitelerin özelliklerine (devlet-özel, merkez-taşra, eski-yeni) göre yeterince ayrıntılı şekilde ele alınmamış olduğu görülmektedir. Bu araştırmada ise yükseköğretimde görev yapmakta olan akademisyenlerin, üniversitelerin devlet veya vakıf üniversitesi olma durumuna ve kuruluş dönemlerine göre, cinsiyet ve akademik unvanlara göre dağılımlarının ve yönetim organlarında görev alama

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

oranlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada önce, devlet üniversiteleri ile özel/vakıf üniversitelerde görev yapmakta olan akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları verilecek, daha sonra devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler arasında seçilecek üniversiteler örneğinde, akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları belirlenmiştir. Ayrıca seçilen üniversiteler örneğinde, üniversite yönetim görevlerinde (Rektör, Rektör Yardımcısı, Genel Sekreter, Senato Üyesi, Yönetim Kurulu Üyesi) bulunan akademisyenlerin cinsiyet dağılımları tespit edilmiştir.

YÖNTEM

Türkiye’de 1990 yılına kadar kurulan üniversite sayısı 29’dur. Bu üniversiteler arasında sadece bir vakıf üniversitesinin bulunduğu (Bilkent) görülmektedir. Bu tarihten sonra Türkiye’de yeni üniversitelerin kurulmasında üç tarih dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi 1992 yıldır. Bu yıl, 23’ü devlet, 1’i vakıf olmak üzere 24 üniversite aynı anda kurulmuştur. Yeni üniversitelerin kurulmasında ikinci dikkat çeken tarih 2006 yılıdır. Bu yıl, aynı anda kurulan üniversite sayısı 15’i devlet, 1’i vakıf olmak üzere 16’dır. 1990 sonrasında birçok yeni üniversitenin kurulduğu üçüncü tarih ise 18’i devlet, 4’ü vakıf olmak üzere toplam 22 üniversitenin kurulmuş olduğu 2007 yılıdır (Sargın, 2007; Yücel, 2017). Bu araştırmanın yürütüldüğü 2016-2017 eğitim öğretim döneminde Türkiye’de 116’sı devlet, 62’si özel olmak üzere toplam 178 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversiteleri yukarıda ifade edilen kuruluş tarihlerine göre gruplandığımızda; 1990 öncesi dönemde 28’i devlet, 1’i vakıf olmak üzere 29 üniversite; 1990-2006 arasında 22’si devlet, 24’ü vakıf olmak üzere 46 üniversite; 2006 sonrası ise 56’sı devlet, 47’si vakıf üniversitesi olmak üzere 103 üniversitenin kurulduğu anlaşılmaktadır. Ancak, bu araştırmanın kapsamı dışında olmakla birlikte, 2018 yılında bazı üniversitelerin bölünmesi ve yeni üniversitelerin açılması sonucunda 20 üniversitenin daha Türkiye yükseköğretim sistemine dâhil olduğu bilinmektedir.

Dokuman incelemesi yoluyla yapılan bu araştırmada, önce Türkiye’de devlet üniversiteleri ile özel üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin unvan ve cinsiyete göre dağılımları tespit edilmiştir. Daha sonra, 1990 yılı öncesi kurulan üniversiteler, 1990-2006 yılları arası kurulan üniversiteler ve 2006 yılından sonra kurulan üniversiteler grubundan 10’ar üniversite (30 devlet üniversitesi) ile özel üniversiteler arasından 10 üniversite belirlenmiştir. Üniversiteler belirlenirken, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük illerdeki üniversite sayıları ile birlikte üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgeler

göz önünde bulundurulmuştur. Gerekli verilere YÖK web sayfası (YÖK Akademik ve Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi) ve belirlenen üniversitelerin web sayfalarından ulaşılmaya çalışılmış, üniversite web sayfasında gerekli verilere ulaşılamadığı durumda, aynı kriterlere göre bir başka üniversite çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmada örnekleme alınan devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 1990 öncesi kurulan üniversitelerden ikisi İstanbul’dan (İstanbul Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi), ikisi Ankara’dan (Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi) seçilirken, diğer altı üniversite farklı bölgelerden (Ege, Akdeniz, Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu) seçilmiştir. Benzer şekilde, 1990-2006 arasında ve 2006’dan sonra kurulan üniversiteler arasından seçim yapılırken de bölge kriteri göz önünde bulundurulmuştur. Özel üniversiteler arasından ise üniversitelerin kuruluş yılları ve kuruldukları iller göz önünde bulundurularak seçim yapılmıştır. Sonuçta devlet üniversiteleri arasından 30, özel üniversiteler arasından 10 üniversite olmak üzere toplam 40 üniversite örneklem olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre
Dağılımları

Tablo 1
Örnekleme Alınan Üniversiteler

1990 Öncesi Kurulan Üniversiteler	1990-2006 Arası Kurulan Üniversiteler	2006 Sonrası Kurulan Üniversiteler	Özel Üniversiteler
İstanbul Üniversitesi (1933)	Abant İzzet Baysal Üniversitesi (1992)	Adıyaman Üniversitesi (2006)	İ. Doğramacı Bilkent Üniversitesi (1985)
Ankara Üniversitesi (1946)	Balıkesir Üniversitesi (1992)	Ahi Evran Üniversitesi (2006)	Koç Üniversitesi (1992)
Ege Üniversitesi (1955)	Gaziosmanpaşa Üniversitesi (1992)	Amasya Üniversitesi (2006)	Sabancı Üniversitesi (1996)
Karadeniz Teknik Üniversitesi (1955)	Kafkas Üniversitesi (1992)	Giresun Üniversitesi (2006)	Başkent Üniversitesi (1994)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi (1956)	Kırıkkale Üniversitesi (1992)	Namık Kemal Üniversitesi (2006)	Yeditepe Üniversitesi (1996)
Atatürk Üniversitesi (1957)	Kocaeli Üniversitesi (1992)	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (2006)	Çağ Üniversitesi (1997)
Boğaziçi Üniversitesi (1971)	Mersin Üniversitesi (1992)	Batman Üniversitesi (2007)	Yaşar Üniversitesi (2001)
Anadolu Üniversitesi (1973)	Pamukkale Üniversitesi (1992)	Bitlis Eren Üniversitesi (2007)	İstanbul Medipol Üniversitesi (2009)
Çukurova Üniversitesi (1973)	Sakarya Üniversitesi (1992)	Uşak Üniversitesi (2006)	Avrasya Üniversitesi (2010)
Dicle Üniversitesi (1973)	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (1993)	Siirt Üniversitesi (2007)	Hasan Kalyoncu Üniversitesi (2008)

BULGULAR ve YORUM

Araştırmada YÖK web sayfasında yer alan YÖK Akademik ve Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi ile örnekleme alınan üniversitelerin web sayfaları üzerinden ulaşılan veriler tablolastırılarak açıklanmıştır.

Bu araştırmanın yürütüldüğü 2016-2017 eğitim öğretim döneminde, Türkiye'deki toplam 178 üniversitede (116'sı devlet ve 62'si özel/vakıf) görev yapmakta olan akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan toplam 19.141 profesörden 5.948'inin (%31), özel üniversitelerde ise 3.394 profesörden 985'inin (%29) kadın olduğu görülmektedir. Devlet ve vakıf/özel üniversiteler toplamında ise 22.535 profesörden 6.933'ünün (%31) kadın akademisyenler olduğu anlaşılmaktadır. Doçent kadrosunda görev yapmakta olan akademisyen sayısının, devlet üniversitelerinde 12.545, özel üniversitelerde ise 1.658 olduğu görülmekte; kadın Doçent akademisyenlerin oranının devlet üniversitelerinde %37, özel üniversitelerde ise %48 olduğu anlaşılmaktadır. Doçent olarak görev yapmakta olan kadın akademisyenler, devlet ve vakıf /özel üniversitelerinde görevli toplam 14.203 Doçentin %37'sini (5.282 kişi) oluşturmaktadır. Tablo 2'de, Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta olan kadın akademisyenlerin, devlet üniversitelerinde toplam 28.140 Dr. Öğretim Üyesinin %40'ını (11.298 kişi), özel üniversitelerde ise toplam 6.521 Dr. Öğretim Üyesinin %49'unu (3.178 kişi) oluşturduğu görülmektedir. Devlet ve vakıf üniversiteleri toplamında ise Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta olan 34.652 akademisyenden 14.467'sini (%42) kadın akademisyenler oluşturmaktadır. Devlet üniversitelerinde toplam 42.403 Araştırma Görevlisinin görev yapmakta olduğu, bunların %49'unun kadın akademisyenlerden olduğu; özel üniversitelerde ise Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta olan toplam 2.918 akademisyen içinde kadın akademisyen oranının %61 (1.785) olduğu görülmektedir. Devlet ve vakıf üniversiteleri toplamında görev yapmakta olan toplam 45.321 Araştırma Görevlisinin %50'sini (22.714 kişi) kadın akademisyenler oluşturmaktadır. Öğretim Görevlisi kadrosunda görev yapmakta olan akademisyenlerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde, devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan toplam 27.624 öğretim görevlisinin %46'sını; özel üniversitelerdeki 7.428 öğretim görevlisinin ise %64'ünü (4.757 kişi) kadın akademisyenlerin oluşturduğu görülmektedir. Tablo 2'de görüldüğü gibi, devlet ve vakıf üniversiteleri toplamında görev yapmakta olan 35.052 öğretim görevlisinin %50'sini (17.409) kadın akademisyenler oluşturmaktadır. Tablo 2 incelendiğinde, devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan toplam 129.853 akademisyenden 74.437'sinin (%57) erkek,

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

55.416'sının (%43) kadın olduğu; özel üniversitelerde görev yapan toplam 21.910 akademisyenden ise 10.521'inin (%48) erkek, 11.389'unun (%52) kadın akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir. Öte yandan, devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapmakta olan toplam 151.763 akademisyenin %44'ünü (66.805 kişi) kadın akademisyenlerin oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2

Devlet Üniversiteleri ve Özel Üniversitelerde Akademisyenlerin Cinsiyet ve Unvanlarına Göre Dağılımları (2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı)

Unvan	Cinsiyet	Devlet	Özel	Toplam
Prof. Dr.	Erkek	13193	2409	15602
	Kadın	5948	985	6933
	Toplam	19141	3394	22535
	K/T*	%31	%29	%31
	U/T**	%15	%15	%15
Doç. Dr.	Erkek	7956	965	8921
	Kadın	4589	693	5282
	Toplam	12545	1658	14203
	K/T*	%37	%42	%37
	U/T**	%10	%8	%9
Dr. Öğr. Üyesi	Erkek	16842	3343	20185
	Kadın	11298	3178	14467
	Toplam	28140	6521	34652
	K/T*	%40	%49	%42
	U/T**	%22	%30	%23
Arş. Gör.	Erkek	21474	1133	22607
	Kadın	20929	1785	22714
	Toplam	42403	2918	45321
	K/T*	%49	%61	%50
	U/T**	%32	%13	%30
Öğr. Gör.	Erkek	14972	2671	17643
	Kadın	12652	4757	17409
	Toplam	27624	7428	35052
	K/T*	%46	%64	%50
	U/T**	%21	%34	%23
Toplam	Erkek	74437	10521	84958
	Kadın	55416	11389	66805
	Toplam	129853	21910	151763
	K/T*	%43	%52	%44
	U/T**	%100	%100	%100

* Kadın akademisyenlerin oranı

** Unvan toplamının toplam akademisyen sayısına oranı

1990 öncesi kurulan üniversiteler arasından seçilen 10 farklı üniversitede (İstanbul, Ankara, Ege, Karadeniz Teknik, Ortadoğu Teknik, Atatürk, Boğaziçi, Anadolu, Çukurova ve Dicle üniversiteleri) görev yapmakta olan akademisyenlerin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Örnekleme Alınan 1990 Öncesi Kurulan Üniversitelerde Akademisyenlerin Cinsiyet ve Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	Cinsiyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Top
Prof. Dr.	Erkek	932	727	494	316	259	440	103	178	340	202	3991
	Kadın	579	506	413	61	131	70	87	117	153	44	2161
	Toplam	15111	1233	907	377	390	510	190	295	493	246	6152
	K/T*	%38	%41	%46	%16	%34	%14	%46	%40	%31	%18	%35
	U/T**	%28	%33	%28	%15	%18	%19	%18	%13	%22	%13	%23
Doç. Dr.	Erkek	296	160	172	187	109	250	70	140	112	161	1657
	Kadın	277	152	189	77	88	81	58	143	67	41	1203
	Toplam	573	312	361	264	197	331	128	283	209	202	2860
	K/T*	%48	%49	%52	%29	%45	%24	%45	%51	%32	%20	%42
	U/T**	%10	%8	%11	%11	%9	%12	%12	%13	%10	%10	%10
Dr. Öğr. Üyesi	Erkek	470	155	213	268	145	401	93	217	180	305	2447
	Kadın	456	178	224	197	135	201	88	267	159	87	1992
	Toplam	926	333	437	465	280	602	181	484	339	392	4439
	K/T*	%49	%53	%51	%42	%48	%33	%49	%55	%47	%22	%45
	U/T**	%17	%9	%14	%18	%13	%22	%17	%22	%15	%20	%16
Arş. Gör.	Erkek	894	479	399	489	414	487	157	218	353	528	4418
	Kadın	1041	705	536	553	385	459	166	214	392	270	4721
	Toplam	1935	1184	935	1042	799	946	323	432	745	798	9139
	K/T*	%54	%60	%57	%53	%48	%49	%51	%50	%53	%34	%52
	U/T**	%36	%32	%29	%41	%36	%35	%30	%20	%33	%41	%34
Öğr. Gör.	Erkek	230	271	242	246	128	208	53	295	202	226	2101
	Kadın	270	399	293	134	396	106	188	400	243	71	2500
	Toplam	500	670	535	380	524	314	241	695	445	297	4601
	K/T*	%54	%60	%55	%35	%76	%34	%78	%58	%55	%24	%54
	U/T**	%9	%18	%17	%15	%24	%12	%23	%32	%20	%16	%17
Genel Top	Erkek	2822	1792	1520	1506	1055	1786	476	1047	1187	1422	14613
	Kadın	2623	1940	1655	1022	1135	917	587	1141	1044	513	12577
	Toplam	5445	3732	3175	2528	2190	2703	1063	2188	2231	1935	27190
	K/T*	%48	%52	%52	%40	%52	%34	%52	%52	%47	%27	%46
	U/T**	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1. İstanbul Üniversitesi, 2. Ankara Üniversitesi, 3. Ege Üniversitesi, 4. Karadeniz Teknik Üniversitesi, 5. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 6. Atatürk Üniversitesi, 7. Boğaziçi Üniversitesi, 8. Anadolu Üniversitesi, 9. Çukurova Üniversitesi, 10. Dicle Üniversitesi

* Kadın akademisyenlerin oranı

** Unvan toplamının toplam akademisyen sayısına oranı

Tablo 3'te 1990 öncesi kurulan 10 farklı üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin (toplam 27.190 kişi); %23'ünün (6.152 kişi) Profesör,

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

%10'unun (2.860 kişi) Doçent, %16'sının (4.439 kişi) Dr. Öğretim Üyesi, %34'ünün (9.139 kişi) Araştırma Görevlisi, %17'sinin (4.601 kişi) ise Öğretim Görevlisi olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin unvanlara göre dağılımları 10 üniversitede ayrı ayrı incelendiğinde, toplam akademisyenler içinde Profesörlerin oranının %13 ile %33 arasında, Doçentlerin oranının %8 ile %13 arasında, Dr. Öğretim üyesi oranının %9 ile %22 arasında, Araştırma Görevlisi oranının %20 ile %41 arasında, Öğretim görevlisi oranının ise %9 ile %32 arasında değiştiği görülmektedir. Bu grupta yer alan üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin unvanlara göre dağılımları, Tablo 2'de verilen Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında, Profesör kadrosunda görev yapan akademisyen oranlarının bir üniversitede Türkiye ortalaması ile aynı (%15) olduğu, iki üniversitede %13 ile Türkiye ortalamasının altında kaldığı, diğer yedi üniversitede ise Türkiye ortalamasının üzerinde Profesör oranına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 3'te, kadın akademisyen oranlarının Doçent kadrosunda iki üniversitede (%8, %9) Türkiye ortalamasının (%10) altında diğerlerinde ortalama ile aynı ya da ortalamanın üzerinde olduğu; Dr. Öğretim Üyesi kadrosunda iki üniversitede Türkiye ortalaması (%22) ile aynı diğerlerinde ise ortalamanın altında kaldığı anlaşılmaktadır. 1990 öncesi kurulan 10 devlet üniversitesi örneğinde, kadın akademisyen oranlarının, Araştırma Görevlisi kadrolarında altı üniversitede, Araştırma Görevlisi kadrolarında ise üç üniversitede Türkiye ortalamalarının (%32 ve %21) üzerinde olduğu görülmektedir. 1990 öncesi kurulan üniversiteler örnekleminde görev yapmakta olan akademisyenlerin unvanlara göre oranları Türkiye'deki devlet üniversitelerindeki ortalamalarla karşılaştırıldığında, Profesörlük (%23) ve Araştırma Görevlisi (%34) kadrolarında ortalamaların (%15 ve %32) üzerinde; Dr. Öğretim Üyesi (%16) ve Araştırma Görevlisi (%17) kadrolarında ortalamaların (%22 ve %21) altında olduğu, Doçentlik (%10) kadrosunda ise Türkiye ortalaması (%10) ile aynı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3'te, akademisyenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde; 1990 öncesi kurulan 10 farklı üniversitede, kadın akademisyen oranının Profesör kadrolarında %14 ile %46 arasında, Doçent kadrolarında %20 ile %52 arasında, Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında %22 ile %55 arasında, Araştırma Görevlisi kadrolarında %34 ile %60 arasında, Öğretim Görevlisi kadrolarında ise %24 ile %78 arasında değiştiği; bu üniversitelerde görev yapmakta olan toplam 27.190 akademisyenden 12.577'sinin (%46) kadın olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye genelinde devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan toplam 129.853 akademisyenden 74.437'sinin erkek, 55.416'sının (%43) kadın olduğu yukarıda (Tablo 2) ifade edilmişti. 1990 öncesi kurulan üniversiteler arasından seçilen 10 üniversite örneğinde kadın akademisyen oranının (%46)

Türkiye ortalamasının (%43) üzerinde olduğu görülmektedir. 1990 öncesi kurulan devlet üniversitelerinde kadın akademisyenlerin farklı unvanlar içindeki oranları Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında da tüm unvanlarda kadın akademisyen oranlarının (Profesörler için %35; Doçentler için %42; Dr. Öğretim Üyeleri için %45; Araştırma Görevlileri için %52; Öğretim Görevlileri için %54) Türkiye ortalamasının (Profesörler için %31; Doçentler için %37; Dr. Öğretim Üyeleri için %40; Araştırma Görevlileri için %49; Öğretim Görevlileri için %46) üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Özetle bu sonuçlar, 1990 öncesi kurulan üniversitelerde, kadın akademisyen oranının her akademik unvanı da Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir.

1990-2006 arası kurulan üniversiteler arasından seçilen 10 farklı üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'te 1990-2006 arası kurulan 10 farklı üniversitede görev yapmakta olan toplam 15.042 akademisyenden; %12'sinin (1.813 kişi) Profesör, %10'unun (1.534 kişi) Doçent, %24'ünün (3.641 kişi) Dr. Öğretim Üyesi, %32'sinin (4.766 kişi) Araştırma Görevlisi, %22'sinin (3.298 kişi) ise Öğretim Görevlisi olduğu görülmektedir. Bu grupta yer alan 10 üniversitede akademisyenlerin unvanlara göre dağılımları ayrı ayrı incelendiğinde, toplam akademisyenler içinde; Profesörlerin oranının %7 ile %19 arasında, Doçentlerin oranının %6 ile %12 arasında, Dr. Öğretim üyesi oranının %18 ile %31 arasında, Araştırma Görevlisi oranının %24 ile %37 arasında, Öğretim görevlisi oranının ise %13 ile %28 arasında değiştiği görülmektedir. Bu grupta yer alan üniversitelerdeki akademisyenlerin unvanlara göre dağılımları Tablo 4 ve Tablo 2 ile birlikte incelendiğinde, Profesör kadrosunda görev yapmakta olan akademisyen oranlarının sadece bir üniversitede (%19) Türkiye ortalamasının (%15) üzerinde, bir üniversitede (%15) Türkiye ortalaması ile aynı, diğerlerinde ise Türkiye ortalamalarının altında olduğu anlaşılmaktadır. Doçentlik kadrolarında görev yapmakta olan akademisyen oranlarının beş üniversitede Türkiye ortalamasının (%10) üzerinde, üç üniversitede ortalamanın altında, iki üniversitede ise ortalama ile aynı olduğu görülmektedir. Ayrıca, akademisyen oranlarının, Araştırma Görevlileri kadrolarında beş üniversitede; Öğretim Görevlileri kadrolarında ise yedi üniversitede Türkiye ortalamasının (%32 ve %21) üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre
Dağılımları

Tablo 4

Örnekleme Alınan 1990-2006 Arası Kurulan Üniversitelerde Akademisyenlerin Cinsiyet ve Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	Cinsiyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Top
Prof. Dr.	Erkek	93	86	83	59	97	165	156	181	220	211	1351
	Kadın	32	31	5	12	47	84	89	56	25	81	462
	Toplam	125	117	88	71	144	249	245	237	245	292	1813
	K/T*	%26	%26	%6	%17	%33	%34	%36	%24	%10	%28	%25
	U/T**	%9	%11	%7	%8	%12	%12	%15	%12	%12	%19	%12
Doç. Dr.	Erkek	96	75	80	36	99	106	96	156	181	106	1031
	Kadın	39	37	19	14	43	89	58	85	41	78	503
	Toplam	135	112	99	50	142	195	154	241	222	184	1534
	K/T*	%29	%33	%19	%28	%30	%46	%38	%35	%18	%42	%33
	U/T**	%10	%11	%8	%6	%11	%9	%10	%12	%11	%12	%10
Dr. Öğr. Üyesi	Erkek	226	168	221	178	202	276	159	238	362	171	2201
	Kadın	158	113	124	102	113	226	142	165	177	122	1442
	Toplam	382	281	345	280	315	502	301	403	539	293	3641
	K/T*	%41	%40	%36	%36	%36	%45	%47	%41	%33	%42	%40
	U/T**	%29	%27	%27	%31	%26	%24	%18	%20	%27	%19	%24
Arş. Gör.	Erkek	201	138	206	189	215	314	236	320	316	268	2403
	Kadın	199	111	183	118	224	375	248	344	254	307	2363
	Toplam	400	249	389	307	439	689	484	664	570	575	4766
	K/T*	%50	%45	%47	%38	%51	%54	%51	%52	%45	%53	%49
	U/T**	%30	%24	%30	%34	%36	%33	%30	%33	%28	%37	%32
Öğr. Gör.	Erkek	160	159	238	103	115	211	208	230	266	90	1780
	Kadın	131	114	127	79	71	252	238	220	168	108	1508
	Toplam	291	283	365	182	186	463	446	450	434	198	3298
	K/T*	%45	%40	%35	%43	%38	%54	%53	%49	%39	%55	%46
	U/T**	%22	%27	%28	%21	%15	%22	%27	%23	%22	%13	%22
Genel Toplam	Erkek	776	626	828	565	728	1072	855	1125	1345	846	8766
	Kadın	557	406	458	325	498	1026	775	870	665	696	6276
	Toplam	1333	1032	1286	890	1226	2098	1630	1995	2010	1542	15042
	K/T*	%42	%39	%36	%37	%41	%49	%48	%44	%33	%45	%42
	U/T**	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2. Balıkesir Üniversitesi, 3. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 4. Kafkas Üniversitesi, 5. Kırıkkale Üniversitesi, 6. Kocaeli Üniversitesi, 7. Mersin Üniversitesi, 8. Pamukkale Üniversitesi, 9. Sakarya Üniversitesi, 10. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

* Kadın akademisyenlerin oranı

** Unvan toplamının toplam akademisyen sayısına oranı

Bu grupta yer alan üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin unvanlara göre oranları Türkiye genelinde devlet üniversitelerindeki unvan ortalamalarıyla karşılaştırıldığında, Profesörlük (%12) kadrosunda Türkiye ortalamasının (%15) altında, Dr. Öğretim Üyesi (%24) ve Öğretim Görevlileri (%22) kadrolarında ortalamanın (%22 ve %21) üzerinde olduğu, Doçent (%10) ve Araştırma Görevlisi (%32) kadrolarında ise Türkiye ortalamaları (%10 ve %32) ile aynı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4'te akademisyenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde; kadın akademisyen oranının Profesör kadrolarında %6 ile %36 arasında, Doçent kadrolarında %18 ile %46 arasında, Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında %33 ile %47 arasında, Araştırma Görevlisi kadrolarında %38 ile %54 arasında, Öğretim Görevlisi kadrolarında ise %35 ile %55 arasında değiştiği gözlenmektedir. Ayrıca, bu gruptaki üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin (15.042 kişi) %46'sının (6.276 kişi) kadın olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 4'te, kadın akademisyenlerin unvanlar içindeki oranları Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında, Profesörlük kadrosunda üç üniversitede (%33, %34, %36); Doçentlik kadrosunda iki üniversitede (%46, %38); Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında iki üniversitede (%45, %47); Araştırma Görevlileri kadrolarında beş üniversitede (%51, %54, %51, %52, %53); Öğretim Görevlileri kadrolarında ise üç üniversitede (%54, %53, %55) kadın akademisyen oranının Türkiye ortalamalarının (Profesörler için %31; Doçentler için %37; Dr. Öğretim Üyeleri için %40; Araştırma Görevlileri için %49; Öğretim Görevlileri için %46) üzerinde olduğu görülmektedir. 1990-2006 arasında kurulmuş üniversiteler arasından seçilen 10 üniversite toplamında, kadın akademisyen oranının dört üniversitede (%49, %48, %44, %45) Türkiye ortalamasının (%43) üzerinde olduğu; bu gruptaki üniversitelerin genel toplamında ise kadın akademisyen oranının (%42) Türkiye ortalamasından (%43) düşük olduğu anlaşılmaktadır.

2006 sonrası kurulan üniversiteler arasından seçilen 10 farklı üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5'te 2006 sonrası kurulan 10 farklı üniversitede görev yapmakta olan 6.906 akademisyenden, 352'sinin Profesör (%5), 509'unun Doçent (%7), 2.053'ünün Dr. Öğretim üyesi (%30), 2.057'sinin Araştırma Görevlisi (%30), 1.932'sinin ise Öğretim Görevlisi (%28) olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin, unvanlara göre dağılımları 10 üniversitede ayrı ayrı incelendiğinde, Profesörlerin oranının %2 ile %7 arasında, Doçentlerin oranının %3 ile %10 arasında, Dr. Öğretim üyesi oranının %22 ile %36 arasında, Araştırma Görevlisi oranının %18 ile %39 arasında, Öğretim görevlisi oranının ise %21 ile %37 arasında değiştiği görülmektedir.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre
Dağılımları

Tablo 5

Örnekleme Alınan 2006 Sonrası Kurulan Üniversitelerde Akademisyenlerin Cinsiyet ve Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	Cinsiyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Top
Prof. Dr.	Erkek	27	18	11	36	77	58	13	5	29	12	286
	Kadın	5	6	3	12	25	7	2	1	5	0	66
	Toplam	32	24	14	48	102	65	15	6	34	12	352
	K/T*	%16	%25	%21	%25	%25	%11	%13	%17	%15	0	%19
	U/T**	%4	%4	%3	%6	%10	%7	%3	%2	%6	%2	%5
Doç. Dr.	Erkek	44	42	18	42	77	65	21	8	57	22	396
	Kadın	6	16	12	17	23	19	5	3	8	4	113
	Toplam	50	58	30	59	100	84	26	11	65	26	509
	K/T*	%12	%28	%40	%29	%23	%23	%19	%27	%12	%15	%22
	U/T**	%6	%8	%6	%7	%9	%8	%6	%3	%10	%5	%7
Dr. Öğr. Üyesi	Erkek	221	139	89	158	173	174	85	57	135	115	1346
	Kadın	59	71	57	135	110	103	26	28	96	22	707
	Toplam	280	210	146	293	283	277	111	85	231	137	2053
	K/T*	%21	%34	%39	%46	%39	%37	%23	%33	%42	%17	%34
	U/T**	%32	%29	%29	%34	%28	%28	%26	%22	%36	%28	%30
Arş. Gör.	Erkek	184	86	73	85	129	190	113	82	75	135	1152
	Kadın	134	116	73	72	127	155	47	58	66	57	905
	Toplam	318	202	146	157	256	345	160	140	141	192	2057
	K/T*	%42	%57	%50	%46	%50	%45	%29	%41	%47	%30	%44
	U/T**	%37	%28	%29	%18	%25	%35	%37	%36	%22	%39	%30
Öğr. Gör.	Erkek	121	137	96	179	132	139	78	115	96	109	1202
	Kadın	61	84	67	123	151	80	41	39	79	20	736
	Toplam	182	221	163	302	283	219	119	148	166	129	1932
	K/T*	%34	%38	%41	%41	%53	%37	%34	%26	%48	%16	%38
	U/T**	%21	%31	%33	%35	%28	%22	%28	%37	%26	%26	%28
Genel Topla m	Erkek	597	422	287	500	588	616	310	267	392	393	4372
	Kadın	265	293	212	359	436	364	121	126	245	103	2524
	Toplam	862	715	499	859	1024	980	431	393	637	496	6906
	K/T*	%31	%41	%42	%42	%43	%37	%28	%32	%38	%21	%37
	U/T**	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1. Adıyaman Üniversitesi, 2. Ahi Evran Üniversitesi, 3. Amasya Üniversitesi, 4. Giresun Üniversitesi, 5. Namık Kemal Üniversitesi, 6. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 7. Batman Üniversitesi, 8. Bitlis Eren Üniversitesi, 9. Uşak Üniversitesi, 10. Siirt Üniversitesi

* Kadın akademisyenlerin oranı

** Unvan toplamının toplam akademisyen sayısına oranı

Bu oranlar Tablo 2’de verilen Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında, bu gruptaki üniversitelerde unvanlara göre akademisyen oranlarının Profesörlük kadrosunda üniversitelerin tamamında, Doçentlik kadrosunda dokuzunda Türkiye ortalamasının (%15 ve %10) altında yer aldığı görülürken; Dr. Öğretim Üyesi ve Araştırma Görevlisi kadrolarında dokuz üniversitede, Araştırma Görevlisi kadrosunda ise sekiz üniversitede Türkiye ortalamalarının (%22, %21, %32) üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. 2006 sonrası kurulan 10 üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin unvanlara göre oranları Türkiye

genelinde devlet üniversitelerindeki unvan ortalamalarıyla karşılaştırıldığında, Profesörlük (%12) kadrosunda Türkiye ortalamasının (%15) altında, Dr. Öğretim Üyesi (%24) ve Araştırma Görevlisi (%22) kadrolarında ortalamanın (%22 ve %21) üzerinde olduğu, Doçent (%10) ve Araştırma Görevlisi (%32) kadrolarında ise Türkiye ortalamaları (%10 ve %32) ile aynı olduğu anlaşılmaktadır.

2006 sonrası kurulan devlet üniversiteleri örneğinde; kadın akademisyen oranının Profesör kadrolarında %11 ile %25 arasında, Doçent kadrolarında %12 ile %40 arasında, Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında %17 ile %46 arasında, Araştırma Görevlisi kadrolarında %29 ile %57 arasında, Öğretim Görevlisi kadrolarında ise %16 ile %53 arasında değiştiği görülmektedir. Bu gruptaki üniversitelerde görev yapmakta olan toplam 6.906 akademisyenden 2.524'ünün (%37) kadın olduğu anlaşılmaktadır. Bu oranın (%37), Tablo 2'de verilen Türkiye ortalamasının (%44) oldukça altında kaldığı görülmektedir. Tablo 5, Tablo 2 ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde; 2006 sonrası kurulan 10 üniversite örneğinde kadın akademisyen oranlarının, Profesörlük kadrolarında üniversitelerin tamamında Türkiye ortalamasının (%31) altında kaldığı; Doçentlik (%40), Dr. Öğretim Üyesi (%46), Araştırma Görevlisi (%57) ve Araştırma Görevlisi (%53) kadrolarında ise sadece bir üniversitede Türkiye ortalamalarının (sırasıyla %37; %42; %50; %50) üstünde olduğu anlaşılmaktadır. 2006 sonrası kurulmuş üniversiteler arasından seçilen 10 üniversitenin sadece birinde (%43) kadın akademisyenlerin toplam akademisyenler içindeki oranlarının Türkiye ortalaması (%43) ile aynı olduğu, diğer dokuz üniversitede ise Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Özel üniversiteler arasından seçilen 10 farklı üniversitede (Bilkent, Koç, Sabancı, Başkent, Yeditepe, Çağ, Yaşar, Medipol, Avrasya ve Hasan Kalyoncu üniversiteleri) görev yapmakta olan akademisyenlerin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Tablo 6
Örnekleme Alınan Özel Üniversitelerde Akademisyenlerin Cinsiyet ve Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	Cinsiyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Top
Prof. Dr.	Erkek	85	83	41	179	100	12	33	73	39	35	680
	Kadın	18	40	15	132	74	3	16	24	3	19	344
	Toplam	103	123	56	311	174	15	49	97	42	54	1024
	K/T*	%17	%33	%27	%42	%43	%20	%33	%25	%7	%35	%34
	U/T**	%14	%23	%22	%24	%20	%11	%12	%12	%13	%23	%18
Doç. Dr.	Erkek	55	54	47	90	59	4	11	53	3	10	386
	Kadın	30	30	15	76	70	1	15	24	2	5	277
	Toplam	85	93	62	166	129	5	26	77	5	15	663
	K/T*	%35	%32	%24	%46	%54	%20	%58	%31	%40	%33	%42
	U/T**	%11	%18	%24	%13	%15	%4	%6	%10	%2	%6	%12
Dr. Öğr. Üyesi	Erkek	124	51	26	118	106	17	52	152	69	38	753
	Kadın	62	52	19	136	152	11	49	149	29	21	680
	Toplam	186	102	45	254	258	28	101	301	98	59	1433
	K/T*	%33	%51	%42	%54	%59	%39	%49	%50	%30	%43	%47
	U/T**	%24	%19	%18	%20	%29	%20	%25	%37	%31	%26	%26
Arş. Gör.	Erkek	1	24	6	105	10	4	29	69	8	25	281
	Kadın	0	28	11	188	13	6	66	89	14	23	438
	Toplam	1	52	17	293	23	10	95	158	22	48	719
	K/T*	0	%54	%65	%64	%57	%60	%69	%56	%64	%48	%61
	U/T**	%01	%10	%7	%23	%3	%7	%23	%19	%7	%21	%13
Öğr. Gör.	Erkek	120	52	23	64	71	28	50	68	67	24	558
	Kadın	277	108	52	200	219	51	88	112	80	31	1210
	Toplam	397	160	75	264	290	79	138	180	147	55	1768
	K/T*	%70	%68	%69	%76	%76	%65	%64	%62	%54	%61	%68
	U/T**	%51	%30	%29	%20	%33	%58	%34	%22	%47	%24	%31
Genel Toplam	Erkek	385	264	143	556	346	65	175	415	186	132	2667
	Kadın	387	267	112	732	528	72	234	398	128	99	2957
	Toplam	772	531	255	1288	874	137	409	813	314	231	5634
	K/T*	%50	%50	%44	%57	%60	%53	%57	%49	%41	%43	%52
	U/T**	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1. Bilkent Üniversitesi, 2. Koç Üniversitesi, 3. Sabancı Üniversitesi, 4. Başkent Üniversitesi, 5. Yeditepe Üniversitesi, 6. Çağ Üniversitesi, 7. Yaşar Üniversitesi, 8. Medipol Üniversitesi, 9. Avrasya Üniversitesi, 10. Hasan Kalyoncu Üniversitesi

* Kadın akademisyenlerin oranı

** Unvan toplamının toplam akademisyen sayısına oranı

Tablo 6’da görüldüğü gibi 10 farklı özel üniversitede görev yapmakta olan toplam 5.634 akademisyen bulunmaktadır. Bunların %18’inin Profesör (1.024 kişi), %12’sinin Doçent 663 kişi), %26’sının Dr. Öğretim üyesi (1.433 kişi), %13’ünün Araştırma Görevlisi (719 kişi), %31’inin ise Öğretim Görevlisi (1.768 kişi) olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin, 10 üniversitede unvanlara göre dağılımları incelendiğinde, Profesörlerin oranının %11 ile %24 arasında, Doçentlerin oranının %2 ile %24 arasında, Dr. Öğretim üyesi oranının %18 ile %37 arasında, Araştırma Görevlisi oranının %01 ile %23 arasında, Öğretim görevlisi oranının ise %20 ile %58 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklem olarak seçilen özel üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin

unvanlarına göre dağılımları Türkiye’deki özel üniversiteler ortalaması (Tablo 2) ile karşılaştırıldığında, Profesörlük kadrolarında beş üniversitede, Doçentlik kadrolarında altı üniversitede, Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında iki üniversitede, Araştırma Görevlisi ve Araştırma Görevlisi kadrolarında ise üç üniversitede Türkiye ortalamalarının (Türkiye ortalamaları Profesörler için %15; Doçentler için %8, Dr. Öğretim Üyeleri için %30; Araştırma Görevlisi için %13; Araştırma Görevlisi için %34) üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem alınan 10 üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin unvanlara göre oranları Türkiye’deki özel üniversiteler ortalaması ile karşılaştırıldığında, unvan ortalamalarının Profesör (%5), Doçent (%7) ve Araştırma Görevlisi (%30) kadrolarında Türkiye ortalamalarından (%15; %10 ve %32) daha düşük, Dr. Öğretim Üyesi (%30) ve Araştırma Görevlisi (%28) kadrolarında ise Türkiye ortalamalarından (%22 ve %21) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Örneklem olarak seçilen özel üniversitelerde; kadın akademisyen oranının Profesör kadrolarında %7 ile %43 arasında, Doçent kadrolarında %20 ile %58 arasında, Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında %30 ile %59 arasında, Araştırma Görevlisi kadrolarında %0 ile %69 arasında, Öğretim Görevlisi kadrolarında ise %54 ile %76 arasında değiştiği görülmektedir. Bu gruptaki üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin (toplam 5.634 kişi) %52’sinin (2.957 kişi) kadın olduğu; bu oranın Türkiye genelindeki özel üniversitelerde görev yapmakta olan kadın akademisyen oranı ile (%52) aynı olduğu anlaşılmaktadır. Özel üniversiteler arasından seçilen 10 üniversite örnekleminde kadın akademisyen oranları unvanlara göre Tablo 2’de verilen Türkiye’deki özel üniversiteler ortalaması ile karşılaştırıldığında, Profesörlük kadrosunda (Türkiye ortalaması: %29) beş üniversitede (%33, %42, %43, %33, %35), Doçentlik kadrosunda (Türkiye ortalaması: %42) üç üniversitede (%46, %54, %58), Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında (Türkiye ortalaması: %49) dört üniversitede (%51, %54, %59, %50), Araştırma Görevlisi kadrolarında (Türkiye ortalaması: %61) dört üniversitede (%65, %64, %69, %64), Araştırma Görevlisi kadrolarında (Türkiye ortalaması: %64) ise altı üniversitede (%70, %68, %69, %76, %76, %65) ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Tablo 6, Tablo 2 ile birlikte incelendiğinde, örneklem alınan 10 özel üniversitede çalışan kadın akademisyen oranlarının dört üniversitede (%57, %60, %53, %57) Türkiye ortalamasının (%52) üzerinde olduğu; 10 özel üniversite toplamında ise toplam kadın akademisyen oranının (%52) Türkiye ortalaması (%52) ile aynı olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Araştırmada örneklem olarak seçilen 40 farklı üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları, üniversitelerin kuruluş dönemi ve türüne (devlet ya da özel) göre Tablo 7’de özet şekilde verilmiştir.

Tablo 7

Akademisyenlerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Unvan	Cinsiyet	1990 Öncesi		1990-2006 Arası		2006 Sonrası		Özel		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Prof. Dr.	Erkek	3991	65	1351	75	286	84	680	66	6308	68
	Kadın	2161	35	462	25	66	16	344	34	3033	32
	Toplam	6152	100	1813	100	342	100	1024	100	9331	100
Doç. Dr.	Erkek	1657	58	1031	67	396	78	386	58	3470	62
	Kadın	1203	42	503	33	113	22	277	42	2096	38
	Toplam	2860	100	1534	100	509	100	663	100	5566	100
Dr. Öğrt. Üyesi	Erkek	2447	55	2201	60	1346	66	753	53	6747	58
	Kadın	1992	45	1442	40	707	34	680	47	4821	42
	Toplam	4439	100	3641	100	2053	100	1423	100	11556	100
Arş. Gör.	Erkek	4418	48	2403	50	1152	56	281	39	8254	49
	Kadın	4721	52	2363	50	905	44	438	61	8427	51
	Toplam	9139	100	4766	100	2057	100	719	100	16681	100
Öğr. Gör.	Erkek	2101	46	1780	54	1202	62	558	32	5641	49
	Kadın	2500	54	1508	46	736	38	1210	68	5954	51
	Toplam	4601	100	3298	100	1932	100	1768	100	11599	100
Toplam	Erkek	14613	54	8766	58	4372	63	2667	47	30418	56
	Kadın	12577	46	6276	42	2524	37	2957	53	24334	44
	Toplam	27190	100	15042	100	6896	100	5624	100	54752	100

Tablo 7’de 1990 öncesi kurulan üniversiteler arasından seçilen 10 üniversitede toplam 6.152 Profesörün görev yapmakta olduğu, bunların %65’inin erkek (3.991 kişi), %35’inin ise kadın (2.161 kişi) akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir. 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan üniversiteleri temsil eden 10 üniversitede Profesör olarak görev yapmakta olan toplam 1.813 akademisyenin 1.351’inin erkek (%75), 462’sinin ise kadın (%25) olduğu; 2006 sonrası kurulan üniversitelerde ise görev yapmakta olan toplam 342 Profesörün 286’sının erkek (%84), 66’sının kadın (%14) akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir. Özel üniversiteler arasından seçilen 10 üniversitede Profesör olarak görev yapmakta olan toplam 1.024 akademisyenin 680’ini erkek (%66), 344’ünü ise kadın (%36) akademisyenler oluşturmaktadır. Örneklem alınan 40 üniversitede Profesör olarak görev yapmakta olan akademik personel sayısının 9.331 olduğu, bunun 6.308’ini erkek (%68), 3.033’ünü ise kadın (%32) akademisyenlerin oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7 incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan üniversiteler arasından örnekleme dâhil edilen 10 üniversitede Doçent kadrosunda çalışmakta olan toplam 2.860 akademisyenin %58'ini erkek (%58) akademisyenler oluştururken, %42'sini kadın (%42) akademisyenlerin oluşturduğu görülmektedir. 1990 ve 2006 arasından kurulan üniversiteler arasından örnekleme alınmış olan 10 üniversitede görev yapmakta olan toplam 1.534 Doçentin 1.031'i erkek (%67), 503'ü ise kadın (%33) akademisyenlerden oluşmaktadır. Örnekleme 2006 sonrası kurulan üniversiteler arasından dâhil edilen 10 üniversitede ise toplam 509 Doçentin görev yapmakta olduğu ve bunların 396'sının erkek (%78), 113'ünün ise kadın (%22) akademisyenlerden olduğu anlaşılmaktadır. Özel üniversiteler örnekleminde ise Doçent olarak görev yapmakta olan akademisyenlerin (663 kişi) %58'inin erkek (386 kişi), %42'sinin kadın (277 kişi) akademisyenlerden olduğu görülmektedir. Araştırma örneklemine alınan 40 üniversitede toplam 5.566 akademisyenin Doçent olarak görev yapmakta olduğu, bunların %62'sini erkek (3.470 kişi), %38'inin ise kadın (2.096 kişi) akademisyenlerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 7'de, 1990 öncesi kurulmuş olan 10 üniversitede toplam 4.439 akademisyenin Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta olduğu, bunların %55'inin erkek (2.447 kişi), %45'nin kadın (1.992 kişi) akademisyenler olduğu görülmektedir. 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan üniversiteler arasından seçilen 10 üniversitede Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta olan toplam 3.641 akademisyenin %60'ının erkek (2.201 kişi), %40'ının ise kadın (1.442 kişi) olduğu anlaşılmaktadır. Örnekleme 2006 sonrasında kurulan üniversiteler arasından alınan 10 üniversitede ise görev yapmakta olan toplam 2.053 Dr. Öğretim Üyesinden 1346'sı erkek (%66), 707'si kadın (%34) akademisyenlerden oluşmaktadır. Örnekleme alınan 10 özel üniversitede Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta olan akademisyenlerin (1.423 kişi) %53'ünün erkek (753 kişi), %47'sinin kadın (680 kişi) akademisyenlerden olduğu; örneklemdaki 40 üniversite toplamında ise Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta olan 11.556 akademisyenden 6.747'sinin erkek (%58), 4.821'inin ise kadın (%42) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7 incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan 10 üniversite örneklemindeki Araştırma Görevlilerinin (9.139 kişi) 4.418'inin erkek (%48), 4.721'inin kadın (%52) olduğu; 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan 10 üniversite örneğinde ise toplam 4.766 Araştırma Görevlisinin %50'sini erkek (2.403 kişi), %50'sini kadın (2.363 kişi) akademisyenler oluşturmaktadır. 2006 yılından sonra kurulan üniversiteler örneğinde, toplam 2.057 Araştırma Görevlisinin 1.152'sinin erkek (%56), 905'inin ise kadın (%44) olduğu; özel üniversiteler örnekleminde ise toplam 719 Araştırma Görevlisinin 281'inin erkek (%39), 438'inin kadın (%61)

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir. Örneklem olarak alınan 40 üniversitede görev yapmakta olan toplam 16.681 Araştırma Görevlisinin %49'unun erkek (8.254 kişi), %51'inin ise kadın (8.427 kişi) olduğu görülmektedir.

Tablo 7'de, örneklem kapsamındaki üniversitelerde görev yapmakta olan Öğretim Görevlilerinin unvan cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan 10 üniversitede görev yapmakta olan toplam 4.601 Öğretim Görevlisinden 2.101'inin erkek (%46), 2.500'ünün ise kadın (%54) olduğu görülmektedir. 1900 ve 2006 arasında kurulan 10 üniversitede toplam 3.298 Öğretim Görevlisinin olduğu, bunların %54'ünün erkek (1.780 kişi), %46'sının kadın (1.508 kişi) akademisyenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. 2006 yılından sonra kurulan 10 üniversitede görev yapmakta olan 1.932 Öğretim Görevlisinin %62'sinin erkek (1.202 kişi), %38'inin kadın (736 kişi) olduğu görülmektedir. Özel üniversiteler örneğinde görev yapmakta olan toplam 1.768 Öğretim görevlisinin %32'sini erkek (558 kişi), %68'ini ise kadın (1.210 kişi) akademisyenler oluşturmaktadır. Örneklem giren 40 üniversite toplamına bakıldığında, bu üniversitelerde görev yapmakta olan toplam 11.599 Öğretim Görevlisinin %49'unun erkek (5.641 kişi), %51'inin ise kadın (5.954 kişi) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7'de, örneklem giren 40 üniversitede çalışmakta olan toplam akademisyen sayıları incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan 10 üniversitede görev yapmakta olan 27.190 akademisyenden 14.613'ünün erkek (%54), 12.577'sinin kadın (%46) olduğu anlaşılmaktadır. 1900 ve 2006 yılları arasında kurulan 10 üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin (15.042 kişi) ise %58'ini erkekler (8.766 kişi), %42'sini kadınlar (6.276 kişi) oluşturmaktadır. 2006 yılından sonra kurulan 10 devlet üniversitesinde görev yapmakta olan toplam 6.896 akademisyenin %63'ünü erkek (4.372 kişi), %37'sini kadın (2.524 kişi) oluştururken, 10 özel üniversitedeki toplam 5.624 akademisyenin 2.667'sinin erkek (%47), 2.957'sinin ise kadın (%53) olduğu görülmektedir. Araştırma örneklemi oluşturan 40 üniversitede toplam 54.752 akademisyenin görev yaptığı, bunların %56'sını erkek akademisyenler (30.418 kişi) oluştururken, %44'ünü kadın akademisyenlerin (24.334 kişi) oluşturduğu anlaşılmaktadır. Türkiye genlinde ise kadın akademisyenler, Tablo 2'de belirtildiği gibi, devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapmakta olan toplam 151.763 akademisyenin %44'ünü (66.805 kişi) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem olarak belirlenen 40 üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin cinsiyetlerine göre dağılımlarının Türkiye ortalaması ile aynı olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem alınan 40 üniversitede görev yapmakta olan kadın akademisyenlerin unvanlar

içindeki dağılımlarının (Profesörler için %32; Doçentler için %38; Dr. Öğretim Üyeleri için %42; Araştırma Görevlisi için %51; Araştırma Görevlisi için %51) Türkiye ortalaması (Profesörler için %31; Doçentler için %37; Dr. Öğretim Üyeleri için %42; Araştırma Görevlisi için %50; Araştırma Görevlisi için %50) ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir.

Araştırmada örneklem olarak seçilen 40 farklı üniversitede görev yapmakta olan yöneticilerin (Rektör, Rektör Yardımcısı, Senato Üyesi, Yönetim Kurulu Üyesi ve Genel Sekreter) cinsiyetlerine göre dağılımları, üniversitelerin kuruluş dönemi ve türüne (devlet ya da özel) göre, Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8**Yöneticilerin Pozisyon ve Cinsiyete Göre Dağılımları**

Unvan	Cinsiyet	1990		1990-2006		2006		Özel		Toplam	
		Öncesi		Arası		Sonrası					
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Rektör	Erkek	10	100	10	100	10	100	8	80	38	95
	Kadın	0	0	0	0	0	0	2	20	2	05
	Toplam	10	100	10	100	10	100	10	100	40	100
Rektör Yardımcısı	Erkek	28	76	27	93	22	96	18	75	95	84
	Kadın	9	24	2	07	1	04	6	25	18	16
	Toplam	37	100	29	100	23	100	24	100	113	100
Senato Üyesi	Erkek	353	74	371	84	265	85	155	72	1144	79
	Kadın	125	26	69	16	45	15	59	28	298	21
	Toplam	478	100	440	100	310	100	214	100	1442	100
Yönetim Kurulu Üyesi	Erkek	130	71	157	89	104	90	102	65	493	78
	Kadın	53	29	19	11	11	10	55	35	138	22
	Toplam	183	100	176	100	115	100	157	100	631	100
Genel Sekreter	Erkek	9	90	9	90	10	100	9	90	37	93
	Kadın	1	10	1	10	0	0	1	10	3	07
	Toplam	10	100	10	100	10	100	10	100	40	100
Toplam	Erkek	525	73	574	86	409	88	292	71	1800	80
	Kadın	192	27	91	14	57	12	121	29	461	20
	Toplam	717	100	665	100	466	100	413	100	2261	100

Tablo 8 incelendiğinde, 1990 öncesi, 1990 ve 2006 arası ve 2006 sonrası kurulan 30 üniversitenin hepsinde Rektörlerin tamamının erkek olduğu; 10 özel üniversitede ise sadece ikisinde kadın Rektörlerin görev yaptığı görülmektedir. Örneklem kapsamında yer alan 40 üniversitenin sadece ikisinde (%5) kadın Rektör görev yapmaktadır. Rektör Yardımcılığı görevlerine bakıldığında, 1990 öncesi kurulan 10 üniversitede %76’sının, 1990-2006 yılları arasında kurulan 10 üniversitede %93’ünün, 2006 sonrası kurulan 10 üniversitede %96’sının, 10 özel üniversitede ise %75’inin erkek olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem kapsamındaki

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

40 üniversitede Rektör Yardımcılığı yürüten kadın yönetici oranının %16 olduğu görülmektedir. Tablo 8’de Senato Üyelerinin dağılımları incelendiğinde 1990 öncesi kurulan 10 üniversitede %74’ünün, 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan 10 üniversitede %84’ünün, 2006 sonrası kurulan 10 üniversitede %85’inin, 10 özel üniversitede ise %72’sinin erkek olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem toplamına bakıldığında 40 üniversitede kadınların Senato Üyeliği görevindeki oranının %21 olduğu görülmektedir. Yönetim Kurulu Üyelerinin dağılımı incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan 10 üniversitede %71’inin, 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan 10 üniversitede %89’unun, 2006 arası kurulan 10 üniversitede %90’ının, özel üniversitelerde %65’inin erkek üyeler olduğu anlaşılmaktadır. Örneklemde yer alan 40 üniversitede kadınların, Yönetim Kurulu Üyeliği görevinde bulunma oranının %22 olduğu görülmektedir. Tablo 7’de Genel Sekreterlerin dağılımlarına bakıldığında, 1990 öncesi kurulan, 1990 ve 2006 arası kurulan üniversiteler ile özel üniversitelerin Genel Sekreterlik görevlerinde sadece birer kadının görevli olduğu; 2006 sonrası kurulan 10 üniversitenin tamamında Genel Sekreterlerin erkek olduğu görülmektedir. Örneklemde yer alan 40 üniversitede kadınların, Genel sekreterlik görevinde bulunma oranının sadece %7 olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8’de örneklemde yer alan 40 üniversitede yöneticilik görevlerinde bulunan kişilerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan 10 üniversitede toplam 717 yöneticiden 525’inin erkek (%73), 192’sinin kadın (%27) olduğu; 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan 10 üniversitede toplam 665 yöneticiden 574’ünün erkek (%86), 91’inin kadın (%14) olduğu görülmektedir. 2006 sonrası 10 üniversitede görev yapmakta olan yöneticilerin (466 kişi) %88’isinin erkek (409 kişi), %12’sinin kadın (57 kişi); 10 özel üniversitede ise toplam 413 yöneticiden %71’inin erkek (292 kişi), %29’unun kadın (121 kişi) olduğu anlaşılmaktadır. Örneklemde dâhil 40 üniversitede görev yapmakta olan toplam 2.261 yöneticilik görevinden 1.800’ü erkekler (%80) tarafından yürütülürken, sadece 461’i kadınlar (%20) tarafından yürütülmektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın yürütüldüğü 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde, Türkiye’deki devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan akademik personelin %15’inin profesör, %10’unun doçent, %22’sinin Dr. öğretim üyesi, %30’unun araştırma görevlisi, %23’ünün ise öğretim görevlisi kadrolarında olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Aynı dönemde özel üniversitelerde görev yapmakta olan akademik personelin ise %15’inin profesör, %8’inin doçent, %30’unun Dr.

öğretim üyesi, %13'ünün araştırma görevlisi, %34'ünün ise öğretim görevlisi kadrolarında olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada Türkiye'de devlet üniversitelerindeki akademik personelin unvanlara göre dağılımları üniversitelerin kuruluş göre incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan üniversitelerde profesör akademisyen oranının %23, doçent akademisyen oranının %10, Dr. öğretim üyesi akademisyen oranının ise %16 düzeyinde olduğu, öte yandan, araştırma görevlisi olarak görev yapan akademisyen oranının %34, öğretim görevlisi olarak görev yapmakta olan akademisyen oranının ise %17 olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Bu oranlar Tablo 2'de verilen Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında, profesörlük ve araştırma görevliliği kadrolarında Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu, doçentlik kadrolarında Türkiye ortalaması ile aynı düzeyde olduğu, Dr. öğretim üyesi ve öğretim görevlisi kadrolarında ise Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Öte yandan, 2006 sonrası kurulan üniversitelerde profesör akademisyen oranının %5, doçent akademisyen oranının %7, Dr. öğretim üyesi akademisyen oranının ise %30 düzeyinde olduğu, araştırma görevlisi olarak görev yapan akademisyen oranının %30, öğretim görevlisi olarak görev yapmakta olan akademisyen oranının ise %28 olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Bu oranlar Türkiye ortalaması (Tablo 2) ile karşılaştırıldığında, profesör, doçent ve öğretim görevlisi kadrolarında Türkiye ortalamasının altında kaldığı, Dr. öğretim üyesi ve araştırma görevlisi kadrolarında ise Türkiye ortalaması ile aynı düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan üniversiteler ayrı ayrı incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan üniversitelerden bazılarında profesör olarak görev yapmakta olan akademisyen oranının %33'lerde olduğu, buna karşılık, Dr. öğretim üyesi ve öğretim görevlisi olarak çalışmakta olan akademisyen oranlarının %9'larda, araştırma görevlisi oranının ise %20'lerde kaldığı görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen 2006 sonrasında kurulan üniversitelerin bazılarında ise profesör kadrolarında görev yapmakta olan akademisyen oranının %2'lerde, doçent kadrosundaki akademisyen oranının %3'lerde olduğu, buna karşılık Dr. öğretim üyesi olarak görev yapmakta olan akademisyen oranının %36'larda, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi olarak görev yapmakta olan akademisyen oranlarının ise %37'lerde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar yeni kurulan üniversitelerde ağırlıklı olarak Dr. öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi unvanlarına sahip akademisyenlerin görev yapmakta olduğunu göstermektedir. 2006 sonrası kurulan üniversitelerde bu üç unvana sahip akademisyenlerin bu üniversitelerde görev yapmakta olan tüm akademisyenlerin %88'ini oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye'de ilk defa 1932-1933 öğretim yılında yükseköğretim kurumlarında akademisyen olarak çalışmaya başlayan kadınların erkek

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

akademisyenlere göre oranının 1950-1951 öğretim yılında %15,9'a; 1959-1960 öğretim yılında %18,8'e; 1981-1982 öğretim yılında %26'ya; 1990-1991 öğretim yılında %31'e; 2001-2002 öğretim yılında %36,6'ya; 2010-2011 öğretim yılında ise %40,8'e ulaştığı görülmektedir Devlet Personel Daire Başkanlığının 2015 yılı verilerine göre ise yükseköğretimde görev yapan akademisyen kadınların oranlarının %42,65 olduğu anlaşılmaktadır (Şentürk, 2015). Aynı verilere göre, kadın akademisyen oranları akademik unvanlara göre incelendiğinde, kadın akademisyen oranının profesörlük kadrosunda %30,2; doçent kadrosunda %34,06; yardımcı doçent kadrosunda %37,6; araştırma görevliliği kadrosunda %51,72, olduğu gözlenmektedir (Şentürk, 2015). Bu konuda yedi üniversite örneğinde yürütülen bir araştırmada, 2012 verilerine göre, araştırma kapsamındaki üniversitelerde kadın akademisyen oranlarının profesör kadrolarında %10 ile %39; doçent kadrolarında %29 ile %51; yardımcı doçent kadrolarında %33 ile %49; araştırma görevlisi kadrolarında %37 ile %59 arasında değiştiği belirlenmiştir (İTÜ, 2013). Bu araştırmada ise 2016-2017 eğitim ve öğretim döneminde Türkiye'deki 116'sı devlet, 62'si özel olmak üzere toplam 178 üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin %44'ünün kadın akademisyenlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Devlet üniversiteleri toplamında %43 olan bu oranın özel üniversitelerde %52 olduğu görülmüştür. Kadın akademisyen oranları akademik unvanlara göre incelendiğinde, devlet üniversitelerinde profesörlerin %31'inin, doçentlerin %37'sinin, Dr. öğretim üyelerinin %40'ının, araştırma görevlilerinin %49'unun, öğretim görevlilerinin ise %46'sının kadın akademisyenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Özel üniversitelerde ise profesörlerin %29'u, doçentlerin %48'ini, Dr. öğretim üyelerinin %49'unu, araştırma görevlilerinin %61'ini, öğretim görevlilerinin ise %64'ünü kadın akademisyenler oluşturmaktadır. Türkiye'de devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler (178 üniversite) toplamında kadın akademisyenlerin unvanlara göre dağılımları incelendiğinde, profesörlerin %31'inin, doçentlerin %37'sinin, Dr. öğretim üyelerinin %42'sinin, araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin %50'sinin kadın akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir.

World DataBank 2014 verileri incelendiğinde yükseköğretimde kadın akademisyen oranlarının ABD'de %49,1; Rusya'da %60,7; Hindistan'da %39; İran'da %29,8; Küba'da %53,8; Suudi Arabistan'da %40,5; Mısır'da %44,4; Almanya'da %38; Belçika'da %48,2; Bulgaristan'da %48,2; Danimarka'da %41,2; Finlandiya'da %50,3; İngiltere'de %44,3; İspanya'da %41,7; İsviçre'de %33,9; İtalya'da %37,5; Norveç'te %45,2; Romanya'da %48,6; Yunanistan'da %32,7 olduğu, aynı verilere göre bu oranın Türkiye için %42,8 olarak verilmiş olduğu görülmektedir (URL-4; Akgül-Yılmaz, 2017). Gerek ulusal gerekse uluslararası veriler incelendiğinde, Türkiye'de kadın akademisyen oranının diğer

lkelerdeki oranlardan çok farklı ve olumsuz olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, kadın akademisyen oranları üniversitelerinin kuruluş dönemlerine göre karşılaştırıldığında, yeni kurulan üniversitelerde kadın akademisyen oranlarının eski kurulan üniversitelere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu araştırmada incelenen niversiteler örneğinde, kadın akademisyen oranları 1990 öncesi kurulan üniversitelerde %46 iken, bu oranın 1990-2006 arası kurulan üniversitelerde %42'ye, 2006 sonrasında kurulan üniversitelerde ise %37'ye düştüğü belirlenmiştir. Bu araştırmada, kadın akademisyen oranının 1990 öncesi kurulan üniversitelerin bazılarında %52'lere kadar çıkarken (Tablo 3), 2006 sonrasında kurulan üniversitelerin bazılarında %21'lere kadar düştüğü (Tablo 5) grlmştir. Benzer durum, bu araştırmada kadın akademisyenlerin unvanlara göre karşılaştırılması bağlamında elde edilen sonuçlarda da görülmektedir. Örneğin, araştırma kapsamında incelenen üniversitelerden 1990 öncesi kurulanlarda kadın akademisyen oranları Profesör kadrolarında %46'lara, Doçentlik kadrolarında %51'lere, Dr. Öğretim yesi kadrolarında ise %55'lere kadar ulaşırken (Tablo 3), bu oranlar 2006 sonrası kurulan niversitelerde Profesör kadrolarında %10'lara, Doçentlik kadrolarında %12'lere, Dr. Öğretim yesi kadrolarında ise %17'lere kadar düşmektedir (Tablo 5).

Bu araştırmada dikkat çeken bir başka bulgu, kadın akademisyenlerin erkek akademisyenlere oranlarının akademik unvanlara göre değişiklik göstermesidir. Profesörlük ve Doçentlik gibi unvanlarda kadın akademisyen oranları çok düşük iken, Araştırma Görevlisi ve ğretim Görevlisi kadrolarında bu oranın %50'lere yaklaştığı görülmektedir. Örneğin, araştırmaya konu 1990 öncesi kurulan üniversitelerde kadın akademisyen oranlarının, Araştırma Görevlisi kadrolarında %60'lara, ğretim Görevlisi kadrolarında %78'lere ulaşırken (Tablo 3), 2006 sonrası kurulan niversitelerde Araştırma Görevlisi kadrolarında %57'lere, ğretim Görevlisi kadrolarında %53'lere ulaştığı görülmektedir. Bu sonuçlar yakın gelecekte kadın akademisyen oranlarının üst akademik unvanlarda da yükseleceğini göstermektedir.

Yönetim kurulları ile yönetilen şirketlerde kadın çalışanların, yönetim kurullarında yeterince temsil edilmemesi dünya genelinde tartışılan bir husustur. Bazı ülkelerde bu durumun değiştirilmesi için yasal düzenlemelere gidilmektedir. Örneğin Avusturya ve Fransa gibi ülkelerde şirket yönetim kurullarında kadınlara daha fazla yer verilmesi için yasal kotalar belirlenmiştir. Ancak bu uygulamanın henüz beklentileri karşılamadığı, kadın yönetim kurullarında hala azınlık olarak kaldığı görülmektedir. İngiltere'de de bu kapsamda bazı çalışmalar yapılmış, şirketlerin yönetim kurullarında kadın ye oranı %25'lere kadar ıkartılabilmiiştir. İngiltere'de bu oranın 2020 yılına kadar %33'e çıkartılması hedeflenmiştir (Michael & Ildan, 2018). Türkiye'de ise kamu sektöründe st

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

düzey yöneticiler arasında kadın yönetici oranının %9,4 olduğu tespit edilmiştir (Tahtalıoğlu, 2016). Devlet Personel Başkanlığının 2016 verilerine göre ise tüm kamu personeli içindeki oranı %37,27 olan kadınların, üst düzey yöneticiler arasındaki oranının %8'ler düzeyinde olduğu görülmektedir (Tunç, 2016). Öte yandan araştırmalar Türkiye'de öğretim üyeliği kadrolarında kadın akademisyen oranının (%42) AB ülkelerinde öğretim üyeliği kadrolarındaki kadın akademisyen oranından (%40) daha yüksek olduğu halde, Türkiye'de yükseköğretimde üst düzey kadın yönetici oranının (%5,5) AB ülkelerindeki yükseköğretimde üst düzey kadın yönetici oranından (%15,5) oldukça düşük olduğunu göstermektedir (İTÜ, 2013). Yine bu kapsamda yapılan araştırmalarda, İngiltere'deki üniversitelerde akademik personelin yaklaşık %50'sini oluşturan kadın akademisyenlerin Üniversite yönetim organlarında görev alma oranının %31,9 olduğu (Michael & Ildan, 2018), Avustralya'da kadın akademisyen oranlarının Rektörlük görevinde %16, Rektör Yardımcılığı görevinde %26, Dekanlık görevinde ise %25 olduğu görülmektedir (Özkanlı, 2010). Öte yandan, 2010 yılı verilerine göre, Türkiye'de devlet üniversitelerinde Rektörlerinin %8'inin, Rektör Yardımcılarının %7'sinin, Dekanların %13'ünün, özel üniversitelerde ise Rektörlerin %7'sinin, Dekanların %13'ünün kadın olduğu bilinmektedir (Özkanlı, 2010). Türkiye'de 2013 yılı başında bulunan 179 üniversitenin 12'sinin Rektörünün kadın olduğu, bu üniversitelerdeki toplam kadın Rektör Yardımcısı sayısının 18, kadın Dekan sayısının ise 96 olduğu tespit edilmiştir (İTÜ, 2013). Tunç (2016) tarafından yapılan araştırmada ise 108 devlet üniversitesinde görev yapan Rektörlerden sadece 2'sinin; 282 Rektör Yardımcısından ise 30'unun kadın olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın yürütüldüğü 2016-2017 eğitim ve öğretim döneminde, Türkiye'deki 178 üniversite arasından, kuruluş dönemlerine göre seçilen 30 devlet üniversitesi ile 10 özel üniversite olmak üzere toplam 40 üniversite üzerinde yürütülen bu araştırmada rektör, rektör yardımcısı, senato üyesi, yönetim kurulu üyesi ve genel sekreterlik görevlerini yürütmekte olan yöneticilerin cinsiyetlerine göre dağılımları tespit edilmiştir. Farklı dönemlerde (1990 öncesi, 1990 ve 2006 arası ve 2006 sonrası) kurulmuş olan 30 üniversitenin hepsinde Rektörlerin tamamının erkek olduğu; 10 özel üniversitenin ise sadece ikisinde kadın rektörlerin görev yaptığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki üniversitelerde kadın rektör yardımcısı oranları 1990 öncesi kurulan üniversitelerde %24, 1990-2006 yılları arasında kurulan üniversitelerde %7, 2006 sonrası kurulan üniversitelerde %4, özel üniversitelerde ise %25 olarak hesaplanmıştır. Örneklem kapsamındaki 40 üniversite toplamında rektör yardımcılığı görevini yürüten kadın yönetici oranının ise %16 olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamındaki

üniversitelerde rektör ve rektör yardımcısı olarak görev yapmakta olan kadın çalışan oranının, üniversitelerde 2010, 2013 ve 2016 yıllarındaki Türkiye üniversitelerinde görev yapmakta olan kadın rektör ve rektör yardımcısı oranlarından (Özkanlı, 2010; İTÜ, 2013; Tunç, 2016) daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki üniversitelerde görev yapmakta olan senato üyelerinin dağılımları cinsiyete göre incelenmiş ve bu üniversitelerde kadın senato üyesi oranlarının 1990 öncesi kurulan üniversitede %26, 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan üniversitelerde %16, 2006 sonrası kurulan üniversitelerde %15, özel üniversitelerde ise %28 olduğu belirlenmiştir. Örneklem kapsamındaki 40 üniversite toplamında senato üyeliği görevini yürüten kadın yönetici oranının %21 olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki üniversitelerde görev yapmakta olan yönetim kurulu üyelerinin dağılımı cinsiyete göre incelendiğinde, kadın yönetim kurulu üyesi oranının, 1990 öncesi kurulan üniversitelerde %29, 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan üniversitelerde %11, 2006 arası kurulan üniversitede %10, özel üniversitelerde ise %35 olduğu anlaşılmaktadır. Örneklemde yer alan 40 üniversitede kadın yönetim kurulu üyeliği görevinde bulunma oranının %22 olduğu görülmektedir. Genel sekreterlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan, 1990 ve 2006 arası kurulan üniversiteler ile özel üniversitelerde sadece birer kadının genel sekreterlik görevlerini yürüttüğü, 2006 sonrası kurulan üniversitelerin tamamında genel sekreterlik görevinin erkek çalışanlar tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Örneklemde yer alan üniversiteler toplamında, genel sekreterlik görevini yürüten kadın çalışan oranının sadece %7 olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki üniversitelerde rektör, rektör yardımcısı, senato üyesi, yönetim kurulu üyesi ve genel sekreterlik görevlerini yürüten yöneticilerin cinsiyete göre dağılımları genel olarak incelendiğinde, 1990 öncesi kurulan üniversitelerde toplam 717 yöneticiden 192'sinin (%27), 1990 ve 2006 yılları arasında kurulan üniversitelerde toplam 665 yöneticiden 91'inin (%14), 2006 sonrası kurulan üniversitelerde görev yapmakta olan toplam 466 yöneticiden 57'sinin (%12), özel üniversitelerde ise toplam 413 yöneticiden 121'inin (%29) kadın olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamındaki üniversitelerde görev yapmakta olan toplam 2.261 yöneticilik görevinden sadece 461'inin (%20) kadın yöneticiler tarafından yürütülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu oranın, Tahtalıoğlu (2016) tarafından tespit edilen Türkiye'de tüm kamu çalışanları içindeki üst düzey kadın yönetici oranından (%9,4) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, bu oranın İngiltere için Michael & Iddan (2018) tarafından belirtilen yönetim kurulu ile yönetilen şirketlerdeki kadın yönetici oranı (%22) ile

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre
Dağılımları

üniversite yönetim organlarında görev alan kadın akademisyen oranının (%31,9) gerisinde kaldığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2016-2017 eğitim döneminde Türkiye genelinde 116'sı devlet, 62'si özel (vakıf) olmak üzere 178 üniversitede görev yapmakta olan akademisyenlerin;

1. Akademik unvanlara göre dağılımla ilgili olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a. Bu üniversitelerde görevli toplam 151.163 akademisyenden %15'inin Profesör, %9'unun Doçent, %23'ünün Dr. Öğretim Üyesi, %30'unun Araştırma Görevlisi, %23'ünün ise Öğretim Görevlisi olarak görev yapmakta olduğu görülmüştür.

b. Devlet üniversitelerinde görev yapan 129.853 akademisyenden %15'inin Profesör, %10'unun Doçent, %22'sinin Dr. Öğretim Üyesi, %33'ünün Araştırma Görevlisi, %21'inin ise Öğretim Görevlisi olduğu belirlenmiştir.

c. Özel üniversitelerdeki 21.910 akademisyenden %15'inin Profesör, %8'inin Doçent; %30'unun Dr. Öğretim Üyesi; %13'ünün Araştırma Görevlisi, %34'ünün ise Öğretim Görevlisi olduğu tespit edilmiştir.

2. Cinsiyete göre dağılımla ilgili olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a. Bu üniversitelerde görev yapmakta olan toplam 151.163 akademisyenden %56'sının erkek, %44'ünün kadın olduğu görülmüştür.

b. Devlet üniversitelerinde görev yapan 129.853 akademisyenden %57'sinin erkek, %43'ünün kadın olduğu belirlenmiştir.

c. Özel üniversitelerde görevli 21.910 akademisyenden %48'inin erkek, %52'sinin kadın olduğu görülmüştür.

Örneklem olarak alınan üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin;

1. Akademik unvanlara göre dağılımla ilgili olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a. 1990 öncesi kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan toplam 27.190 akademisyenden %23'ünün Profesör, %10'unun Doçent, %16'sının Dr. Öğretim Üyesi, %34'ünün Araştırma Görevlisi, %17'sinin Öğretim Görevlisi olarak görev yaptığı görülmüştür.

b. 1990-2006 arası kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan toplam 15.042 akademisyenden %12'sinin Profesör, %10'unun Doçent, %24'ünün Dr. Öğretim Üyesi, %32'sinin Araştırma Görevlisi, %22'sinin Öğretim Görevlisi olarak görev yaptığı belirlenmiştir.

c. 2006 sonrası kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan toplam 6.906 akademisyenden %5'inin Profesör, %7'sinin Doçent, %30'unun Dr. Öğretim Üyesi, %30'unun Araştırma Görevlisi, %28'sinin Öğretim Görevlisi olarak görev yaptığı tespit edilmiştir.

d. Araştırma kapsamında yer alan 10 özel üniversitede görev yapmakta olan toplam 5.624 akademisyenden %18'inin Profesör, %12'sinin Doçent, %26'sının Dr. Öğretim Üyesi, %13'ünün Araştırma Görevlisi, %31'inin Öğretim Görevlisi olarak görev yaptığı belirlenmiştir.

e. Araştırma kapsamındaki 40 üniversitede görev yapmakta olan toplam 54.752 akademisyenden 9.331'inin Profesör (%17), 5.566'sının Doçent (%10), 11.556'sının Dr. Öğretim Üyesi (%21), 16.681'inin Araştırma Görevlisi (%31), 11.559'unun Öğretim Görevlisi (%21) olarak görev yaptığı belirlenmiştir.

2. Cinsiyet dağılımları ile ilgili olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a. 1990 öncesi kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan 27.190 akademisyenin %54'ünün erkek, %46'sının kadın olduğu görülmüştür.

b. 1990-2006 arası kurulan ve araştırmamıza konu olan 10 üniversitede görev yapan 15.042 akademisyenden %58'inin erkek, %42'sinin kadın olduğu görülmüştür.

c. 2006 sonrası kurulan ve örnekleme dâhil edilen 10 üniversitede toplam 6.906 akademisyenin görev yaptığı ve bunların %63'ünün erkek, %37'sinin kadın olduğu belirlenmiştir.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

d. Araştırma kapsamında yer alan 10 özel üniversitede görev yapmakta olan toplam 5.624 akademisyenden %47'sinin erkek, %53'ünün kadınlardan oluştuğu görülmüştür.

e. Araştırma kapsamındaki 40 üniversitede görev yapmakta olan toplam 54.752 akademisyenden 30.418'inin erkek (%56), 24.334'ünün kadın (%44) olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki üniversitelerde görev yapmakta olan yöneticilerin (Rektör, Rektör Yardımcısı, Genel Sekreter, Senato Üyesi ve Yönetim Kurulu Üyesi) cinsiyete göre dağılımları ile ilgili olarak ise şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. 1990 öncesi kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan 717 yöneticinin %73'ünün erkek, %27'sinin kadın olduğu görülmüştür.

2. 1990-2006 arası kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan 668 yöneticiden %86'sının erkek, %14'ünün ise kadın olduğu görülmüştür.

3. 2006 sonrası kurulan üniversitelerden araştırma kapsamındaki 10 üniversitede görev yapan 466 yöneticiden %88'inin erkek, %12'sinin kadın olduğu belirlenmiştir.

4. Araştırma kapsamında yer alan 10 özel üniversitede görev yapmakta olan 413 yöneticiden %71'inin erkek, %19'unun kadınlardan oluştuğu görülmüştür.

5. Araştırma kapsamındaki 40 üniversitede görev yapmakta olan toplam 2.264 yöneticiden %80'inin erkek, %20'sinin ise kadın olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara bağlı olarak aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

1. Profesör ve Doçent unvanına sahip akademisyenler yeni üniversitelerde çalışmaya teşvik edilebilir.

2. Yükseköğretim yönetiminde kadınların erkeklerle karşılaştırıldığında çok az görev almalarının nedenleri üzerinde ayrıntılı nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.

3. Rektör atamalarında, atama makamı tarafından kadınlar için makul bir kota belirlenebilir.

4. Yükseköğretimde yönetici atama yetkisine sahip üst yöneticiler, yönetici görevlendirmelerde kadınların daha fazla yer almalarına özen gösterebilirler.

5. Yükseköğretimde kadın akademisyenler, öncelikle bölüm başkanlığı, dekan/müdür yardımcılığı, dekanlık/müdürlük görevlerinde fırsat tanıma yoluyla, ileride daha üst yönetim görevleri için cesaretlendirilebilirler.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Acuner, S. & Sallan, S. (1993). Türk kamu yönetiminde yönetici kadınlar. *Amme İdaresi Dergisi*, 26(3), 77-92.
- Akgül-Yılmaz, G. (2017). Marmara Üniversitesi'nde kadının yeri. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-15. <http://dx.doi.org/10.26695/mukatcad.2017.0>.
- Appold S. J., Siengthai, S. & Kasarda J.D. (1998). The employment of women managers and professionals in an emerging economy: Gender inequality as an organizational practice, *Administrative Science Quarterly*, 43(3), 538-565.
- Erol M. (2008). Toplumsal cinsiyetin tutumlar üzerindeki etkisi. *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 199-219. http://ua.gov.tr/docs/default-source/erasmus-etkinlik/2006-istisare_toplantisi_ozlem_yucel.pdf?sfvrsn=0, Erişim tarihi: 17.02.2019.
- İpek, C. & Yazar, S. (2010). Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının okul yöneticiliğinde cinsiyet ayrımcılığına yönelik tutum ve görüşleri. *e-International Journal of Educational Research*, 1(1), 58-76.
- İTÜ (2013). Türk yükseköğretiminde kadın katılımı üzerine bir araştırma, (Edit. Gülsün Sağlam, Mine G. Tan & Hülya Çağlayan), *Türkiye'de Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Akademisyenler Ağı* (BMT-KAAĞ) projesi. Cenkler Matbaacılık.
- Kocacık, F. & Gökkaya, V. (2005). Türkiye'de çalışan kadınlar ve sorunları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 195-219.

Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

- Michael J. S. & Iddan Z. (2018). Mind that gap! An investigation of gender imbalance on the governing bodies of UK universities, *Studies in Higher Education*, 43(4), 719–736.
- Örücü, E., Kılıç. R. & Kılıç, T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 117-135.
- Özkanlı, Ö. (2010). *Türkiye ve Avustralya’da Yükseköğretim Kurumlarında Üst Düzey Kadın Yöneticilerin Durumu*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1271-1230.
- Sargın, S. (2007). Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 133-150.
- Sezer, R. S. (2006). *Üsküdar İlçesindeki Okullarda Çalışan Bazı Kadın Yöneticilerin Mesleklerine İlişkin Beklenti ve Sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şentürk, B. (2015). Çokuz ama yokuz: Türkiye’de akademisyen kadınlar üzerine bir analiz. *ViraVerita E-Dergi*, 2, 1-22.
- Tahtalıoğlu, H. (2016), Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında cam tavan sendromunun kadınlar üzerindeki etkileri. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 89-105.
- Thompson B. (2007). Working beyond the glass ceiling: Women managers in initial teacher training in England. *Gender and Education*, 19(3), 339-352.
- Tunç, A. (2016). Türk kamu personel yönetiminde yönetici kadınların oranı: Devlet Üniversiteleri açısından bir inceleme. *Yasama Dergisi*, 2(32), 64-80.
- URL 1: <http://ka-der.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/kad%C4%B1n-istatistikleri-2017.pdf>, Erişim tarihi: 08.05.2018.
- URL 2: <http://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644>, Erişim tarihi: 08.07.2018.
- URL 3: <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/istatistikler/kamu-personeli-istatistikleri>, Erişim tarihi: 08.07.2018.

URL 4: <https://databank.worldbank.org/data/source/gender-statistics>, Erişim tarihi: 08.07.2018.

URL 5: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim tarihi: 08.07.2018.

Wirth, L. (2001). *Breaking Through the Glass Ceiling: Women in Management*. International Labour Office.

Yücel, Ö. (2017). 2006 ve sonrasında kurulan üniversiteler ve Erasmus hareketliliği. *2006 Sonrasında Kurulan Yükseköğretim Kurumları İstişare Toplantısı*, Munzur Üniversitesi.